

Nr 173.

Av herr **Lindhagen**, *om de tillfälliga utskottens avskaffande och ersättande med utskott, gemensamma för båda kamrarna.*

Genom 1866 års representationsförändring bröts den ordning, som ditintills gällt för riksdagsärendenas beredning på en viktig punkt. Ut 1810 års riksdagsordning stadgades nämligen att alla allmänna frågor, varmed förstodos sådana, som kunde eller borde komma under samtliga riksens ständers prövning, skulle undergå förberedande behandling i utskott, som voro för alla 4 stånden gemensamma. År 1866 ansåg man sig emellertid böra härutinnan göra den förändringen, att allmänna besvärs- och ekonomiutskottet avskaffades och i stället infördes ett nytt system för beredning av sådana frågor, som ditintills i regel tillhört nämnda utskotts behandling. Denna ordning bestod i inrättandet av de nuvarande tillfälliga utskotten. Det enda motivet för förändringen var, att det ansågs olämpligt uppdraga åt samma personer att utreda de olikartade frågor, som tillhörde allmänna besvärs- och ekonomiutskottets handläggning.

Den för Sverige egendomliga ordningen, som innefattas i ständiga utskott med ledamöter från båda kamrarna, har bestått provet och befunnits god ur många synpunkter. Den avvikelse, som togs därifrån 1866 och införde på prov ett stycke av den utländska oredan, har sedan varit föremål för upprepade klagomål och olösliga tvister. En av de största olägenheterna har väl varit, att de ärenden, som hänskjutas till tillfälliga utskott, ansetts mindre viktiga eller också blivit det genom den nya anordningen. Ett sådant ärende får till en början icke hedern att ovillkorligen bli föremål för båda kamrarnas prövning. Endast om ärendet slumpvis vunnit beaktande inom en kammare, tillåtes det övergå till medkammaren. Vidare beredas dessa ärenden av ett färre antal utskottsledamöter än inom de ständiga utskotten. Detta är ungefär samma

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 56 häft. (Nr 173—174.) 1

system som inom högsta domstolen, där mål i allmänhet skola avgöras av sju ledamöter, men »mindre viktiga» saker kunna få avgöras av fem. Därtill kommer att de tillfälliga utskotten anses böra rekryteras av de yngsta och oerfarnaste riksdagsmännen eller delvis med de av ledarna från karrier utestängda partimedlemmarna, ibland dock under ledning av en permanent ordförande, som därigenom får ett oresonligt stort inflytande i utskottet.

Denna angripbara ordning är i den nuvarande epoken olämpligare än någonsin. De ärenden, som hänvisas till tillfälliga utskott, ha alltid varit lika viktiga som andra ärenden. Nu börjar denna deras egenskap pocka på erkännande, därför att ärendena till och med kunna göra anspråk på att i vår tid ofta vara högviktiga och i övervägande antalet fall vida viktigare än en mängd ärenden, som nu hänvisas till de ständiga utskotten.

Saken är helt enkelt den, att mammonismen även här satts i hög-sätena. Alla ärenden som rört framtiden, de vidare vyerna hava ansetts mindre viktiga. Samma värdesättning har tillmätts de andliga verkligheterna eller med andra ord, allt, som på ett praktiskt intimt sätt berört människornas själar, dit bland annat hänföres den andliga organisationen av undervisningsväsendet. Slutligen ha alla utrikespolitiska ärenden ansetts vara synnerligen obetydliga, när de väckts inom riksdagen och icke förbundits med penningeanslag eller någon gång lagstiftning. Förmodligen har denna uppfattning sin rot i regeringens envælde över utrikespolitiken och obenägenheten att lämna medlemmarna av riksdagen tillfälle att sysselsätta sig med dylika angelägenheter.

Alla dylika »mindre viktiga» ärenden ha därför fått stanna tillsvidare i den kammare där de blivit väckta och hänvisats till tillfälliga utskott, så sammansatta som ovan sägs.

Någon gång i förflutna tider har det åtminstone inom andra kammaren inträffat, att ett tillfälligt utskotts ordförande såsom exempelvis var fallet med Emil Hammarlund och Fridtjuf Berg ägnade sina specialämnen en ingående och uppmärksammas behandling. Därigenom uppstod en tid en legend, att de tillfälliga utskotten voro en särdeles framstående inrättning. Denna sägen börjar emellertid nu försvinna, under det upprepade intrycket av de verkliga förhållandena.

I dessa tider, då så många omvärderingar måste äga rum, kommer även frågan om vad som är viktiga och mindre viktiga angelägenheter upp på dagordningarna. Alla de ovannämnda ämnena, på vilka man blickat ned förut, komma nu och kräva sin tillbörliga plats. Det nuvarande utskottsväsendet är uppbyggt på materialismen och dagens

småfrågor såsom det väsentliga. Det behövs nu ett utskottsväsende, som lämnar en lika uppbyggnad åt det andliga, det framåtskådande och det som rör sig utanför det egna landets trånga gränser. Det synes mig således vara isynnerhet nu både nödigt och nyttigt att återgå till 1810 års grundsatser, ogrumlade av det utländska inflytandet av år 1866.

Då nya val till andra kammaren förestår i höst, vore det önskligast att ett förslag därtill inom konstitutionsutskottet med biträde av justitiedepartementet utarbetades för att antagas såsom vilande redan vid denna riksdag.

På grund av vad sålunda anförts hemställes:

att riksdagen ville med intressepolitikens dagsfrågor i vikt och betydelse likställa de andliga spörsmålen, framåtskådan det och det liv, som rör sig utanför landets gränser, samt i överensstämmelse med en sådan åskådning besluta eller hos regeringen begära förslag till sådana ändringar i grundlagarna, att de nuvarande *tillfälliga utskotten* upphävas samt en återgång sker till 1810 års riksdagsordnings grundsats, enligt vilken alla allmänna ärenden böra beredas av utskott, gemensamma för båda kamrarna, och komma till avgörande samtidigt i båda kamrarna.

Stockholm den 18 februari 1921.

Carl Lindhagen.

